

Sygn. akt XIV C 283/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2019 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia Jan Sterczała

Protokolant prot. Magdalena Grzybowska

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2019 roku w Pile

sprawy z powództwa **J. S., T. S.**

przeciwko **A. S.**

o nakazanie złożenia oświadczenia woli

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5 613,60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nieuiszczonymi kosztami sądowymi obciąża Skarb Państwa.

Jan Sterczała

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 marca 2018 r. (data wpływu) przeciwko A. S. powodowie J. S. i T. S. wnieśli o:

- zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli o następującej treści: „ja A. S. wykonując zobowiązanie powstałe na skutek odwołania darowizny, która została dokonana w dniu 19.05.2003r. w formie aktu notarialnego, sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w Z. przy ul. (...), przed notariuszem A. N., repertorium A nr (...) oświadczam, iż przenoszę na własność nieruchomości położoną w K., gmina L. i S., gmina Z., stanowiącej działki nr (...) – teren zabudowany, drogi, sady, pastwisko i grunty orne o łącznym obszarze 14.86.00 ha dla której w Sądzie Rejonowym w Złotowie prowadzona jest księga wieczysta pod numerem (...) na rzecz J. S. i T. S.”;
- nakazanie pozwanemu wydania powyższej nieruchomości;
- nakazanie pozwanemu wydania powodom ciągnika o nr. (...) 462, objętego umową darowizny w formie aktu notarialnego sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w Z. przy ul. (...), przed notariuszem A. N., repertorium A nr (...);
- nakazanie pozwanemu, by wydał powodom następujące ruchomości: pług 4-ro skibowy zawieszony typ (...) nr fabryczny 578 rok 1997, opryskiwacz zawieszany, ładowacz z osprzętem (troll) widły, łyżka, podbierak; przyczepa o nr rej. (...) (Autosan); przyczepa trzytonowa; przyczepa samobierająca do słomy/siana; rozrzutnik obornika jednoosiowy; kosiarka listwowa; dwa wózki jednoosiowe; kultywator z bronami; oran; spych zawieszany do ciągnika; kos-rozsiewacz do nawozu; dmuchawa do słomy/siana (silnik elektryczny); talerzówka na kółkach trzymetrowa; kombajn do ziemniaków (...); kombajn zbożowy (...); ciągnik rolniczy (...); ciągnik rolniczy (...) 80; siewnik zbożowy; żmijka do zboża 160 mm; taczka dwukołowa ręczna (japonka)pług dwuskibowy ((...) typ)

nr fabryczny (...) rok 1976; mucarnia do czyszczenia zboża; piła do cięcia drzewa krajzega; spawarka elektryczna na siłę (elektroda); spych do odśnieżania śniegu; śrutownik do zboża; brony zawieszane 5-tki;

- wydanie postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia powodów w odniesieniu do spornej nieruchomości w postaci ustanowienia zakazu zbywania, niszczenia, przerabiania, obciążania wskazanej we wniosku nieruchomości, a także wpisanie stosownego ostrzeżenia w dziale III księgi wieczystej numer (...);
- wydanie postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia powodów odnośnie ciągnika o numerze rejestracyjnym (...), poprzez zakaz jego sprzedaży połączony z obowiązkiem wpisu stosownej adnotacji do dowodu rejestracyjnego pojazdu;
- zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu według norm przepisanych;
- zwolnienie powodów od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, w tym w szczególności opłaty od pozwu z powodu braku środków na jej pokrycie.

W uzasadnieniu powodowie podali, że pomiędzy powodami a pozwanym została zawarta umowa darowizny nieruchomości znajdującej się w K., gmina L. i S., gmina Z., wykonanej w dniu 19 maja 2003 r. Powodowie wskazali, że zgodnie z zawartą umową darowizny, ustanowiono na rzecz powodów dożywotnio służebność osobistą mieszkania, polegającą na prawie do korzystania z jednego pokoju wraz ze współużywalnością łazienki, kuchni i prawem swobodnego poruszania się po mieszkaniu, obejściu i budynkach gospodarczych, jak też prawem użytkowania części nieruchomości o obszarze 0.50.00 ha, położonej przy zabudowaniach z prawem użytkowania garażu. Powodowie wskazali też, że przenieśli na pozwanego ruchomości, które wymienione zostały wyżej. Powodowie podali, że początkowo relacje pomiędzy stronami układały się prawidłowo, jednak w miarę upływu czasu zaczęły pojawiać się negatywne zachowania ze strony pozwanego. Wskazali, że apogeum konfliktu miało miejsce w marcu 2017 r., kiedy to pozwany skierował do powodów pisma mające na celu dobrowolne wydanie i opróżnienie nieruchomości i ruchomości oraz wzywające do prawidłowego wykonywania prawa użytkowania i służebności. Powodowie podali, że działania pozwanego mają na celu psychiczne udręczenie powodów. Powodowie wskazali, że nigdy nie utrudniali pozwanemu poruszania się po jego nieruchomości. Wskazali, że pozwany nie przeprowadzał koniecznych remontów nieruchomości, co stanowiło zagrożenie dla ich dobra i życia oraz miał na celu skłonienie powodów do opuszczenia nieruchomości. Pozwany bowiem zaproponował powodom zakup mieszkania, w którym mieliby zamieszkać. Powodowie podali, że ustosunkowali się do propozycji pozwanego w ten sposób, że zmiana ta odpowiadać miała warunkom ustanowionej służebności oraz zażądali zwrotu nakładów w wysokości 300 zł poniesionych na użytkowanie działki bezprawnie odebranej przez pozwanego. Powodowie podnieśli, że nie mogli i nie mogą liczyć na wsparcie pozwanego, a jego zachowania są krzywdzące i skierowane na wyrządzenie powodom krzywdy oraz szkody majątkowej, a co za tym idzie są rażąco niewdzięczne. Pozwany bowiem niszczy posadzone przez powodów warzywa i owoce, prowokuje do kłótni, uniemożliwia powodom swobodne korzystanie z nieruchomości poprzez stałą obserwację za pośrednictwem kamer, jak też uniemożliwia odwiedziny powodów przez rodzinę. (k. 3-6)

Postanowieniem z dnia 2 maja 2018 r. Sąd zwolnił powodów w całości od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. (pkt 1) W punkcie drugim zaś oddalił wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia, z uwagi na to, że powodowie nie uprawdopodobnili, by pozwany okazał powodom rażącą niewdzięczność. (k. 77-78)

W odpowiedzi na pozew z dnia 26 lipca 2018 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego oraz zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu pozwany potwierdził istnienie wskazanej wyżej umowy darowizny. Wskazał jednak, że w chwili przekazania pozwanemu przez powodów gospodarstwa rolnego było ono zadłużone. Pozwany dokonał spłaty zadłużenia w wysokości 140.000 zł. Pozwany zaprzeczył jakoby ruchomości wskazane przez powodów w pozwie zostały mu wydane. Powodowie bowiem pomimo przeniesienia na pozwanego w formie darowizny całego gospodarstwa,

zakazywali pozwanemu korzystania z maszyn rolniczych, przy czym powodowie domagali się od pozwanego zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z maszyn. Pozwany przyznał, że początkowo relacje pomiędzy stronami układały się prawidłowo, jednak trwało to do końca 2014 r., kiedy to powód miał pełnomocnictwo do konta bankowego pozwanego i wypłacał z niego znaczne kwoty, łącznie 314.250,00 zł. Pozwany podniósł, że nigdy nie zabraniał powodom realizacji przysługującego im prawa użytkowania części nieruchomości o obszarze 0.50.00 ha, położonej przy zabudowaniach. Powodowie jednak korzystali ze znacznie większej powierzchni i zmieniali położenie swoich upraw, a w konsekwencji, od 2016 r. powodowie zaczęli uprawiać ponad 1 ha. Działania powodów znacznie utrudniały pozwanemu prace rolne, bowiem korzystał on z dopłat unijnych i musiał wywiązać się ze złożonych deklaracji co do sposobu wykorzystania danej części gruntu. Pozwany zaprzeczył nadto, jakoby nie wykonywał prac remontowych w darowanej nieruchomości. Pozwany podał, że podejmował próby rozwiązania konfliktu z powodami, jednak w ostatnich latach powodowie ograniczali pozwanemu swobodny dostęp do nieruchomości – wymienili nawet zamki w drzwiach. Pozwany podał, że wspierał i pomagał powodom. Wskazał, że finansował leczenie prywatne powoda, kupował leki oraz regulował rachunki. Pozwany podał także, że przyczyną montażu kamer było to, że z nieruchomości pozwanego częstokroć ginęły ruchomości. Zaznaczył przy tym, że powodowie uszkadzali monitoring. Pozwany zaprzeczył też, jakoby dokonał jakichkolwiek zniszczeń upraw powodów. Pozwany zakwestionował nadto twierdzenia powodów, odnoszących się do rzekomej niewdzięczności pozwanego. Wskazał, że to powodowie dokładają wszelkich starań, by pozbyć się pozwanego z darowanego gospodarstwa. (k. 88-94)

Na rozprawie w dniu 4 października 2018 r. strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska (k. 122-123).

Na rozprawie w dniu 14 marca 2019 r. powodowie wnieśli o skierowanie stron na mediację, na co pozwany nie wyraził zgody (k. 147-152).

Na rozprawie w dniu 12 listopada 2019 r. strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska w przedmiotowej sprawie (k. 235-238).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie J. S. i T. S. są rodzicami pozwanego A. S..

W dniu 19 maja 2003 r. pomiędzy powodami a pozwanym została zawarta umowa darowizny nieruchomości położonej w K., gmina L. i S., gmina Z., stanowiącej działki nr (...), o łącznym obszarze 14.86.00 ha, dla której Sąd Rejonowy w Złotowie Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą pod numerem (...). Owa umowa darowizny zawarta została przed notariuszem A. N., prowadzącą kancelarię notarialną w Z. (repertorium A numer (...)).

Na mocy tejże umowy pozwany A. S. ustanowił bezpłatnie i dożywotnio na nabytej tym aktem nieruchomości na rzecz powodów J. S. i T. S. służebność osobistą mieszkania, polegającą na prawie korzystania z jednego pokoju ze współposiadaniem kuchni, łazienki, z prawem swobodnego poruszania się po komunikacji domowej, obejściu i budynkach gospodarczych oraz prawo użytkowania części nieruchomości o obszarze 0.50.00 ha, położonej przy zabudowaniach z prawem użytkowania garażu.

Dowód: akt notarialny (k. 31-32)

Początkowo relacje pomiędzy stronami układały się prawidłowo. Nieporozumienia pomiędzy stronami zaczęły pojawiać się w 2014 r. i dotyczyły kwestii finansowych. Powód J. S. posiadał bowiem pełnomocnictwo do konta bankowego pozwanego i wypłacił z tegoż konta znaczną sumę, którą przeznaczył na zakup naczepy i samochodu, co związane było z działalnością gospodarczą prowadzoną przez F. S. – syna powodów i brata pozwanego. Po oświadczeniu przez pozwanego, że nie będzie dłużej wspomagał finansowo firmy brata relacje pomiędzy stronami znacznie się pogorszyły.

Dowód: zaświadczenie o wypłatach z konta (k. 103-106)

Umowa darowizny gospodarstwa rolnego przenosiła na pozwanego całe gospodarstwo, w tym inwentarz i znaczną ilość maszyn, z których pozwany nie mógł jednak korzystać z uwagi na uniemożliwienie mu używania tychże maszyn przez powodów. Pozwany musiał więc zakupić własne maszyny rolnicze i narzędzia. Nadto, w dniu 13 lipca 2016 r. F. S. – brat pozwanego, a zarazem syn powodów, złożył w Wydziale (...) w Z. wniosek o rejestrację pojazdu marki U (...), nr identyfikacyjny (...), oznaczony tablicą rejestracyjną (...), zaś do wniosku tego jako dowód własności przedłożył umowę darowizny z dnia 11 czerwca 2016 r. od powoda J. S.. Decyzją z dnia 24 marca 2017 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w P. w sprawie SKO. (...).161.4.2017.KM stwierdziło z urzędu nieważność decyzji Starosty (...) z dnia 17 czerwca 2016 r. dotyczącej rejestracji ciągnika rolniczego na rzecz F. S..

Dowód: wniosek do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (k. 96-98), decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P. (k. 99-102)

Powodowie, poza uniemożliwianiem pozwanemu korzystania z maszyn rolniczych, ograniczali także pozwanemu swobodny dostęp do jego nieruchomości. Na mocy umowy darowizny powodom przysługiwało bowiem prawo użytkowania nieruchomości o obszarze 0.50.00 ha, jednak powodowie korzystali ze znacznie większego obszaru, a nadto zmieniali położenie upraw nie licząc się przy tym ze zdaniem pozwanego, co dezorganizowało pracę pozwanego, który z uwagi na korzystanie z dopłat unijnych musiał przestrzegać wskazanego w deklaracji sposobu wykorzystania danej części gruntu.

Pozwany nadto podejmował się wszelkich prac remontowych na rzecz darowanej nieruchomości, jak np. wymiana instalacji elektrycznej, doprowadzenie wody do domu i budynków gospodarczych, przerobienie pomieszczenia w budynku mieszkalnym na łazienkę, której wcześniej strony nie posiadały, wymiana drzwi, remont kuchni, oraz wymiana dachu i okien w budynku gospodarczym. Pozwany wybudował nadto nowy garaż na maszyny.

Dowód: oferta na remont budynku mieszkalnego (k. 16), protokół sprawozdawczo-opiniodawczy (k. 17), decyzja o warunkach zabudowy (k. 107-108), zawiadomienie o zakończeniu budowy obiektu (k. 109), pozwolenie na budowę (k. 110-112), przesłuchanie świadka K. K. (1) na rozprawie dnia 14 marca 2019r. (k. 147-152), przesłuchanie świadka M. G. na rozprawie dnia 14 marca 2019r. (k. 147-152)

Konflikt pomiędzy stronami doprowadził do zupełnego zaburzenia łączących ich relacji oraz spowodował dopuszczanie się przez strony względem siebie szeregu złośliwości utrudniających swobodne funkcjonowanie. Z uwagi bowiem na to, że pozwany zauważył częste zaginięcia należących do niego ruchomości, postanowił zamontować monitoring obejmujący swoim zasięgiem zewnętrzną część nieruchomości oraz pokój pozwanego, bez możliwości podglądu online. Powodowie sprzeciwiali się jednak montażowi monitoringu, przez co wielokrotnie dokonywali zniszczeń kamer przecinając przewody. Częstokroć w sporach pomiędzy stronami interweniowała nadto policja. Powodowie wymienili nadto zamki w drzwiach, czym również uniemożliwili pozwanemu swobodny dostęp do nieruchomości.

Z uwagi na to, że pozwany nie miał możliwości przebywania w darowanej nieruchomości, pozwany zakupił domek holenderski, w którym zamieszkiwał w okresie żniw. Pozwany bywa na darowanej nieruchomości tylko wtedy, gdy ma tam coś do zrobienia: prace polowe lub w gospodarstwie. Powodowie korzystają praktycznie ze wszystkich budynków oprócz nowego garażu, gdzie garażuje maszyny pozwany.

Pomimo konfliktu pomiędzy stronami, pozwany nadal wspierał i pomagał powodom. Pozwany finansował leczenie prywatne powodów. Pozwany przeznaczył między innymi około 6.000 zł na usunięcie zaćmy z obu oczu ojca. Pozwany kupował powodom leki, robił bieżące zakupy, opłacał opał, regulował podatek od nieruchomości.

Dowód: przesłuchanie świadka K. K. (2), na rozprawie dnia 14 marca 2019r. (k. 147-152), przesłuchanie powódki T. S. na rozprawie dnia 17 września 2019r. (k. 230-231), przesłuchanie powoda J. S. na rozprawie dnia 17 września 2019r. (k. 231-233), przesłuchanie pozwanego na rozprawie dnia 12 listopada 2019r. (k. 235-238)

Ponadto pozwany chciał poprawić warunki mieszkaniowe powodów. Proponował im zakup nieruchomości w D.. Zgodnie bowiem z wydanymi opiniami budynek mieszkalny zajmowany przez powodów jest już mocno wyeksploatowany. Budynek wymaga znacznych nakładów, a jego remont jest ekonomicznie nieuzasadniony. Powodowie nie wyrazili jednak zgody na zmianę miejsca zamieszkania.

Dowód: przesłuchanie powódki T. S. na rozprawie dnia 17 września 2019r. (k. 230-231), przesłuchanie powoda J. S. na rozprawie dnia 17 września 2019r. (k. 231-233), przesłuchanie pozwanego na rozprawie dnia 12 listopada 2019r. (k. 235-238)

Powód wraz ze swoim synem (bratem pozwanego) F. S. prowadzi na spornej nieruchomości działalność gospodarczą- usługi transportowe. Na spornej nieruchomości zaparkowane są samochody ciężarowe z naczepami, w nowo wybudowanym budynku przez pozwanego, powód urządził sobie warsztat, pobudował obok szopkę, gdzie magazynowane jest paliwo. Darowane maszyny cały czas stoją na nieruchomości, a powodowie z nich korzystają.

W pismach z dnia 8 czerwca 2017r. T. S. i J. S. odwołali darowiznę nieruchomości położonej w K. dla której Sąd Rejonowy w Złotowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), dokonaną umową darowizny z dnia 19 maja 2003r., w formie aktu notarialnego, sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w Z. przy ul. (...), przed notariuszem A. N., repertorium A nr (...). Jako podstawa odwołania została wskazana rażąca niewdzięczność A. S. wobec darczyńców. Oświadczenie powoda nie zostało podpisane.

Dowód: pisma zatytułowane „odwołanie darowizny” (k. 22 i 25)

Pismem z dnia 21 czerwca 2017r. A. S. potwierdził odbiór tych pism, wskazując, iż jego zdaniem nie ma podstawy prawnej, ani faktycznej dla odwołania darowizny z dnia 19 maja 2003r.

Dowód: pismo pozwanego z dnia 21 czerwca 2017r.(k.29-30) / akt notarialny (k. 31-32), zaświadczenie o wypłatach z konta (k. 103-106), wniosek do Samorządowego Kolegium Odwoławczego (k. 96-98), decyzja Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P. (k. 99-102), oferta na remont budynku mieszkalnego (k. 16), protokół sprawozdawczo-opiniodawczy (k. 17), decyzja o warunkach zabudowy (k. 107-108), zawiadomienie o zakończeniu budowy obiektu (k. 109), pozwolenie na budowę (k. 110-112), pisma zatytułowane „odwołanie darowizny” (k. 22 i 25), pismo pozwanego z dnia 21 czerwca 2017r.(k.29-30), przesłuchanie świadków K. K. (1), K. K. (2), H. K., M. G. na rozprawie dnia 14 marca 2019r. (k. 147-152), przesłuchanie świadków: S. N., T. R., P. C. na rozprawie dnia 30 maja 2019r. (k.189-191), przesłuchanie powódki T. S. na rozprawie dnia 17 września 2019r. (k. 230-231), przesłuchanie powoda J. S. na rozprawie dnia 17 września 2019r. (k. 231-233), przesłuchanie pozwanego na rozprawie dnia 12 listopada 2019r. (k. 235-238)/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o następującą ocenę dowodów.

Za wiarygodne należało uznać wszystkie dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, które zostały dopuszczone przez Sąd jako dowody w niniejszym postępowaniu, gdyż ich wiarygodność i moc dowodowa nie były kwestionowane w toku postępowania.

Sąd oddalił na rozprawie dnia 17 września 2019r., wniosek pozwanego o przeprowadzenie dowodu z nagrania na urządzeniu przenośnym pendrive, albowiem dowód ten miał zostać przeprowadzony na okoliczność będąca bezsporną w sprawie tj., fakt, iż strony procesu pozostają w silnym konflikcie.

Sąd dokonał również ustaleń faktycznych w oparciu o zeznania świadków.

Świadek K. K. (2) przesłuchana na rozprawie w dniu 14 marca 2019r. zeznawała w sposób rzetelny, logiczny i zgodny z resztą materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy. Świadek była przez 8 lat soltysem w K.. Świadek w 2016r. była świadkiem sytuacji, w której w jej obecności powód brzydko odnosił się do pozwanego. Podatek od

nieruchomości płacił świadkowi zawsze pozwany. Pozwany nie zamieszkuje w nieruchomości od 2016r. Powodowie wymienili zamki, żeby pozwany nie mógł korzystać z nieruchomości.

Świadek K. K. (1) przesłuchany na rozprawie dnia 14 marca 2019r. zeznawał w sposób rzetelny i wiarygodny. Świadek wskazał, iż wykonywał remont na posesji powodów. Koszty remontu, w tym zakup materiałów budowlanych poniósł w całości pozwany.

Zeznania świadka H. K. były w całości wiarygodne. Świadek pomagał pozwanemu w czasie żniw. W okresie żniw pozwany zamieszkuje w blaszanym kontenerze.

Świadek M. G. pomimo tego, iż pozostaje w bliskich relacjach koleżeńskich z pozwanym, w czasie przesłuchania na rozprawie 14 marca 2019r. zeznawał w sposób bezstronny, wiarygodny i rzetelny. Budynek zamieszkały przez powodów, został gruntownie wyremontowany przez pozwanego. Pozwany miał utrudniony dostęp do nieruchomości, gdyż powodowie wymienili zamki.

Świadek S. N. jest sąsiadką powodów. Zeznania świadka pomimo tego, iż w pełni wiarygodne, nie miały dużego znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego sprawy, albowiem świadek nie posiada informacji na temat sytuacji pomiędzy stronami, ich konfliktu.

T. R. przesłuchana na rozprawie dnia 30 maja 2019r. w charakterze świadka, zeznawała w sposób wiarygodny i zgodny z resztą materiału dowodowego zgromadzonego w aktach sprawy. Świadek wskazała, iż do kwietnia 2019r. była sąsiadką powodów. Świadek wie, że na nieruchomości powodów wymieniany był dach, a koszty z tym związane zostały pokryte przez pozwanego. Świadek obecnie nie widuje pozwanego na spornej nieruchomości. Widziała, że na działce powodów stała przyczepa noclegowa w czasie trwania żniw.

Świadek P. C. jest sąsiadem powodów. Zeznania świadka pomimo tego, iż w pełni wiarygodne, nie miały dużego znaczenia dla ustalenia stanu faktycznego sprawy, albowiem świadek nie posiada informacji na temat sytuacji pomiędzy stronami. Świadek wskazał, jedynie, iż strony nie mogą się porozumieć, nie znał więcej szczegółów.

Do wszystkich zatem przytoczonych wyżej świadków można odnieść ogólną uwagę, iż zasadniczo były one wiarygodne, choć nie wniosły do sprawy żadnych tak istotnych okoliczności, by były one kluczowe dla rozstrzygnięcia sporu.

Z dużą ostrożnością należało podchodzić do oceny wiarygodności zeznań stron. Jest bowiem oczywiste, iż składając zeznania we własnej sprawie, strony wykazują naturalną skądinąd skłonność do eksponowania okoliczności korzystnych dla siebie oraz kwestionowania okoliczności dla siebie niekorzystnych. Oczywiście nie oznacza to negowania a priori znaczenia dowodowego zeznań stron w przewidywaniu ich subiektywnego nastawienia. Stanowiłoby to bowiem zaprzeczenie celowości instytucji przewidzianej przez przepisy procedury cywilnej (por. orz. SN z dnia 22.08.1950 r. , C 147/50, NP 1951 nr 6, s. 76).

Powódka T. S. przesłuchana na rozprawie dnia 17 września 2019r. zeznawała zasadniczo w sposób wiarygodny. Z treści jej zeznań wynikały zasadniczo okoliczności niesporne. Dla porządku tylko można przypomnieć, że powódka między innymi wskazała, iż do 2016 r. relacje pomiędzy stronami układały się w sposób prawidłowy. Po tym czasie pomiędzy stronami dochodziło do coraz częstszych konfliktów. Przyczyną konfliktów, był brak porozumienia co do sposobu prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz fakt, iż pozwany czuł się oszukany przez brata F..

Zeznania powoda J. S. zasadniczo były wiarygodne. W przeważającej mierze wynikały z nich okoliczności niesporne. Powód wskazał, iż do pewnego czasu między stronami były dobre relacje. Obecnie strony pozostają w konflikcie. Konflikt zdaniem powoda rozpoczął się od tego, że pozwany nie wyrażał zgody, na to, by jego brat F. na ziemi pozwanego trzymał swoje samochody.

Pozwany A. S., przesłuchany na rozprawie dnia 12 listopada 2019r., zeznawał w sposób szczerzy. Zeznania były wiarygodne. Z jego zeznań wynikały jednak głównie fakty bądź niesporne, bądź w oczywisty sposób znajdujące potwierdzenie w dokumentach w aktach sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

W pismach z dnia 8 czerwca 2017r. T. S. i J. S. odwołali darowiznę nieruchomości położonej w K. dla której Sąd Rejonowy w Złotowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), dokonaną umową darowizny z dnia 19 maja 2003r., w formie aktu notarialnego, sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w Z. przy ul. (...), przed notariuszem A. N., repertorium A nr (...). Jako podstawa odwołania została wskazana rażąca niewdzięczność A. S. wobec darczyńców. Oba odwołania darowizny nie zostały podpisane. Jednocześnie powodowie wezwali go do wyznaczenia terminu do dokonania czynności przenoszącej własność nieruchomości na rzecz powodów, nie później niż do dnia 30 czerwca 2017r. Pismem z dnia 21 czerwca 2017r. A. S. potwierdził odbiór tych pism, wskazując, iż jego zdaniem nie ma podstawy prawnej, ani faktycznej dla odwołania darowizny z dnia 19 maja 2003r.

Umowa darowizny z dnia 19 maja 2003 r. dotyczyła terenu zabudowanego, drogi, sadu, pastwiska i gruntów ornych oraz maszyn rolniczych. Zgodnie z tytułem tejże umowy, umowa została zawarta „w trybie przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników”.

Zdaniem Sądu, pomimo nieco mylącej wzmianki o „trybie przepisów ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników”, niniejsza umowa była umową darowizny, o jakiej mowa w art. 888 i n. Kodeksu cywilnego. W przypadku bowiem zawarcia umowy darowizny w trybie ustawy o ubezpieczeniach społecznym rolników, na rzecz powodów winny zostać ustalone odpowiednie emerytury, co nie wynika z treści aktu notarialnego. Co prawda w § 2 istnieje wzmianka co do posiadania przez J. S. renty rolniczej, jednakowoż nie ma wzmianki co do renty na rzecz T. S., będącej również stroną niniejszej umowy.

Jednocześnie na mocy tej umowy pozwany A. S. ustanowił bezpłatnie i dożywotnio na nabytej tym aktem nieruchomości na rzecz powodów J. S. i T. S. służebność osobistą mieszkania, polegającą na prawie korzystania z jednego pokoju ze współposiadaniem kuchni, łazienki, z prawem swobodnego poruszania się po komunikacji domowej, obejściu i budynkach gospodarczych oraz prawo użytkowania części nieruchomości o obszarze 0.50.00 ha, położonej przy zabudowaniach z prawem użytkowania garażu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznał, iż przedmiotowa umowa była umową darowizny, a nie umową z art. 84 i n. ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Na marginesie wskazać należy, iż przy umowach zawartych na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniach społecznych rolników kwestia wycofania się z umowy o przekazanie następcy gospodarstwa rolnego w zamian za emeryturę uregulowana jest art. 87 i 89 ww. ustawy. Zgodnie z tymi przepisami, umowa taka może być na żądanie rolnika rozwiązana przez sąd, przy uwzględnieniu interesów stron przez pryzmat zasad współżycia społecznego w sytuacji, gdy: następca upoczywie postępuje wobec rolnika w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, dopuszcza się wobec niego albo jednej z najbliższych mu osób rażącej obrazy czci bądź umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu albo wolności, albo też upoczywie nie wywiązuje się wobec rolnika z obowiązków wynikających z umowy lub przepisów prawa. Zdaniem Sądu, przy przyjęciu jako podstawy orzekania przepisów ustawy o ubezpieczeniach społecznych rolników, powództwo podlegałoby oddaleniu a limine, skoro w pozwie nie zawarto żądania rozwiązania umowy, a nakazania złożenia pozwanym oświadczenia woli o przeniesieniu własności.

Zgodnie z art. 888 k.c., przez umowę darowizny darczyńca zobowiązuje się do bezpłatnego świadczenia na rzecz obdarowanego kosztem swojego majątku. Celem darowizny jest więc dokonanie nieodpłatnego przysporzenia na rzecz obdarowanego, przy czym, co istotne, obdarowany nie jest zobowiązany do żadnego świadczenia ze swej strony na rzecz darczyńcy.

Stosownie do art. 898 § 1 kc, darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem sądów, skuteczne oświadczenie odwołujące darowiznę nieruchomości z powodu rażącej niewdzięczności nie powoduje przejścia własności nieruchomości z obdarowanego na darczyńcę, lecz stwarza jedynie po stronie obdarowanego obowiązek złożenia oświadczenia woli o powrotnym przeniesieniu własności na darczyńcę. Obdarowany ma więc obowiązek zawrzeć z darczyńcą umowę w formie aktu notarialnego przenoszącą własność nieruchomości. Natomiast w razie odmowy, darczyńcy przysługuje roszczenie o stwierdzenie obowiązku złożenia przez obdarowanego odpowiedniego oświadczenia woli (art. 64 kc).

W myśl art. 900 kc, odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie.

W związku z tym podać należy, że jak już wcześniej wskazano, darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Pod pojęcie rażącej niewdzięczności podpadają tylko takie zachowania obdarowanego, które są świadomie skierowane przeciwko darczyńcy i podejmowane są w nieprzyjaznym zamiarze. Chodzi tu więc przede wszystkim o przestępstwa przeciwko darczyńcy (przeciwko życiu, zdrowiu, czci czy mieniu) oraz o naruszenie przez obdarowanego obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą, jak np. odmowa udzielenia pomocy w chorobie, mimo oczywistej ku temu możliwości. Wyłączone z pojęcia rażącej niewdzięczności są natomiast krzywdy czy przykrości wyrządzone w sposób nieświadomy, niezamierzony, popełnione w uniesieniu czy rozdrażnieniu, zwłaszcza wywołanym zachowaniem darczyńcy. Czyny dowodzące niewdzięczności muszą świadczyć o znacznym natężeniu złej woli obdarowanego, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę przymiotnika „rażąca” dla opisanego rodzaju niewdzięczności uzasadniającej odwołanie darowizny. Nie uzasadnia więc odwołania darowizny dopuszczenie się przez obdarowanego takich czynów, które w danych okolicznościach i warunkach nie wykroczyły poza zwykłe przypadki życiowych konfliktów.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W niniejszym postępowaniu strona powodowa nie zdołała wykazać, aby pozwany zachowywał się w stosunku do powodów sposób rażąco niewdzięczny.

Pozwany nie dopuścił się żadnego przestępstwa przeciwko darczyńcy oraz nie naruszył obowiązków wynikających ze stosunków osobistych łączących go z darczyńcą, jak np. celowa odmowa udzielenia pomocy w chorobie, mimo oczywistej ku temu możliwości. Czyny dowodzące niewdzięczności muszą świadczyć o znacznym natężeniu złej woli obdarowanego. Sąd pragnie podkreślić, iż w toku postępowania dowodowego ustalono, że pozwany czynił starania by zapewnić powodom jak najlepsze warunki mieszkalne i opiekę, powodowie bowiem w toku procesu, sami wskazali, iż pozwany wyremontował łazienkę, położył tynki, wymienił drzwi, oraz sfinansował pozwanemu operację usunięcia ząbny z oczu, która wyniosła 6. 000 zł.

W pozwie z dnia 26 marca 2018r. powodowie podnosili, iż rażąca niewdzięczność pozwanego miała polegać na skierowaniu przez pozwanego do powodów w 2017r. pism z wezwaniem do dobrowolnego wydania i opróżnienia nieruchomości i ruchomości oraz pismo przedsądowe wzywające do prawidłowego wykonywania prawa użytkownika i służebności i zaprzestania naruszania prawa własności. Zważyć należy, iż pisma skierowane zostały przez pozwanego w momencie kiedy strony postępowania pozostawały już w silnym konflikcie i czyniły sobie wzajemne złośliwości. Powodowie między innymi zniszczyli zamki w drzwiach od pokoju pozwanego, z kolei pozwany założył na terenie nieruchomości monitoring, z którym powodowie czuli się niekomfortowo i który finalnie zniszczyli. Pozwany z uwagi na silny konflikt stron nie mógł swobodnie korzystać z darowanego mu domu. Co spowodowało, iż w czasie żniw pozwany spał w przyczepie. Pozwany mógł być zatem zdenerwowany zaistniałą sytuacją, stąd zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, jego reakcje były naturalne. Jednocześnie zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego nie można uznać, iż skierowanie do członka rodziny oficjalnego pisma stanowi o rażącej niewdzięczności.

Kolejno nie można zgodzić się z zarzutem powodów, jakoby pozwany dążył do tego, aby powodowie opuścili darowaną mu nieruchomości. Zgromadzony materiał dowodowy nie wykazuje bowiem takiego stanu rzeczy. Pozwany dokonał bowiem na nieruchomości licznych remontów, które pokrył z własnych funduszy. Nadto zgodnie z załączonej do akt sprawy dokumentacji fotograficznej (k. 11-65) wynika, iż dom mieszkalny jak i budynki gospodarcze z uwagi na ich wiek i naturalne zużycie są w złym stanie technicznym. Tym samym pozwany proponując powodom zakup nowego domu, chciał polepszyć warunki bytowe rodziców, a nie „wygonić ich z domu” jak twierdzą powodowie.

Powodowie nie wykazali również w żadnym zakresie, iż pozwany niszczył ich warzywa i owoce i nie pozwalał na odwiedziny rodziny.

Tym samym zdaniem Sądu, zachowania pozwanego w opisanych okolicznościach i warunkach nie wykroczyły poza zwykłe przypadki życiowych nieporozumień.

Sąd wziął też pod uwagę zachowanie powodów względem pozwanego.

W tym miejscu, należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego, (wyr. SN z 27.6.2014 r., I CSK 493/13, L.), które Sąd w całości podziela, iż oceny rażącej niewdzięczności, która uzasadnia odwołanie darowizny, należy dokonywać ad casum, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności, które legły u podstaw darowizny oraz uwzględniając to, że krzywda darczyńcy może także polegać na cierpieniach związanych z sytuacją, w jakiej na skutek nagannego zachowania obdarowanego znaleźli się jego bliscy. Z drugiej strony, SN uznał, iż w świetle art. 898 § 1 k.c. nie można pomijać przyczyn konfliktu między stronami; pojęcie niewdzięczności wymaga analizy motywów określonych zachowań obdarowanego, w tym zwłaszcza tego, czy zachowania ich nie są powodowane, czy wręcz prowokowane – wprost lub pośrednio – przez darczyńcę (wyr. SN z 30.9.1997 r., III CKN 170/97, L.; zob. też wyr. SA w Warszawie z 21.12.2018 r., V ACa 1421/17, L. oraz wyr. SA w Krakowie z 25.7.2018 r., I ACa 1709/17, L.).

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, iż również powodowie zachowywali się w sposób niewłaściwy względem pozwanego. Takie zachowanie polegało chociażby na zniszczeniu przez powoda zamka w drzwiach pokoju pozwanego, czy zniszczeniu kamer monitoringu zamontowanych przez pozwanego. Tym samym zachowania pozwanego nie można było oceniać w oderwaniu od konfliktowego zachowania powodów.

Na marginesie Sąd pragnie zwrócić dodatkowo uwagę na kwestię, iż instytucja odwołania darowizny obwarowana jest ustawowym terminem. Zgodnie z art. 899 § 3 k.c. darowizna nie może być odwołana po upływie roku od dnia, w którym uprawniony do odwołania dowiedział się o niewdzięczności obdarowanego. W niniejszym postępowaniu strona powodowa nie udowodniła, iż zgłosiła swoje żądanie we wskazanym terminie ustawowym. Same strony postępowania zgodnie wskazały, iż stosunki pomiędzy stronami postępowania uległy znacznemu pogorszeniu począwszy od 2014 r. Tym samym wskazana przez powodów data marzec 2017 r. tj. data kierowania przez pozwanego oficjalnych pism do powodów nie może być uznana za datę kiedy to strony dowiedziały o zachowaniu świadczącym o rażącej niewdzięczności pozwanego wobec powodów. Tym samym nawet przy uznaniu, iż pozwany dopuszczał się rażąco nagannych zachowań wobec powodów, co jak powyżej wskazano nie zostało w sprawie udowodnione, uznać by należało, iż powodowie nie złożyli żądania w terminie ustawowym.

Co prawda jedno z pism skierowanych przez powodów do pozwanego, zatytułowane „odwołanie darowizny” nie były podpisane własnoręcznie przez autora, to jednak zważyć należy, ustawodawca przewidział dla odwołania darowizny formę pisemną, zastrzeżoną jednak jedynie ad probationem (art. 74 KC), niezależnie od tego, co było przedmiotem darowizny .

Strony zgodnie wskazały, iż zapoznały się z treścią wzajemnie doręczonych sobie pism. Pomimo tego, z przyczyn opisanych powyższej, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W świetle powyższego, Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c.

Zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Mając powyższe na uwadze, Sąd w punkcie drugim wyroku zasądził od powodów na rzecz pozwanego kwotę 5 613, 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Na powyższą kwotę składają się koszty zastępstwa procesowego przez radcę prawnego oraz koszty zaliczek wpłaconych przez pozwanego na poczet przesłuchania świadków. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego (5 400 zł) ustalono na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz U Nr 265 z 2018 r.).

sędzia Jan Sterczała